

Thales, natuurfilosofische en ethische fragmenten.

Inleidende spreuken

1. Niet de veelheid van woorden onthult een verstandige mening; zoek er slechts één: dat wat wijs is, kies er slechts één: dat wat goed is, dan zult u de tongen binden van zwammers die eindeloos kletsen. (DL I 35)
2. Want alle andere verschijnselen zijn onkenbaar. (DL I 23)
3. De wereldordening is één. (F 6)
4. De nacht is één dag ouder dan de dag. (DL I 36)
5. Van alles dat bestaat is de god het oudst: want hij is niet voortgebracht. (DL I 35)
6. Van alles dat bestaat is de wereldordening het schoonst: want het is het werk van de god. (DL I 35)
7. Het grootst is de ruimte: want deze bevat alles. (DL I 35)
8. Het snelst is de geest: want deze snelt door alles heen. (DL I 35)
9. Het sterkst is de noodzaak: want deze beheerst alles. (DL I 35)
10. Het meest wijze is de tijd: want deze brengt alles aan het licht. (DL I 35)
11. De noodzaak is het meest machtig: want deze bestiert alles. (F 6)

Het grondbeginsel

12. De veelbesproken vier, waarvan wij nu dan voor het eerst water noemen en het op dezelfde manier alléén voor grondbeginsel nemen, worden ter vereniging en ook ophoping en verzameling van het wereldse met elkaar vermengd. Maar hoe, dat hebben wij al uitgedrukt in het eerste. (DK 1 B 2)
13. Want vocht is de voeding voor alles en warmte ontstaat door vocht en duurt daarin voort. Waar alles uit ontspruit, dat is het grondbeginsel. En de kiemen van alle wezens zijn van vochtige aard, terwijl water het grondbeginsel van het vochtige is. (F 2)
14. Het oerbeginsel en einde van alles is het water. Want als de warmte toeneemt gaat het leven te gronde in vochtigheid en het dode en alle kiemen en alle voeding is vochtig. (F 4)
15. Want het zaad is hun grondbeginsel en vochtig. Alle bomen worden door vochtigheid en dragen fruit, tenzij zij vocht ontvangen wat hen laat vernietigen. En de branden op de zon en de sterren worden door opdampingen uit water gevoed, en zo ook de wereldordening zelf. (F 5-6)

16. Alles verwerft stevigheid, aangezien dit het hard maakt, en opnieuw, als het wordt gesmolten, wordt hun bestaan bedreigd, daardoor ontstaan aardbevingen en wervelwinden en de bewegingen der sterren. En alles is beweegbaar en vloeïend. Het karakter van de samenstelling door de aard van het grondbeginsel wordt bepaald door dat waaruit het ontstaat. Dit grondbeginsel is de god en heeft begin noch eind. (F 4)

Zielen, goden en daimonen

17. Van alle sterren en de maan en de jaren en de maanden en alle seizoenen zijn de zielen de oorzaak, zoals goede zielen de oorzaak zijn van elke voorstreffelijkheid. Het zijn goden, omdat zij alle hemelen ordenen als levende wezens in lichamen; alles is vol van goden, de dingen zijn met hen vermengd. (F 2-4)

18. De ziel is onlichamelijk. (F 3)

19. Er is een ziel eigen aan een magnetische steen als een macht die ijzer laat bewegen. Want de ziel heeft een bewegende macht in zich. (F 3)

20. De geest in de wereldordering is de god en alles is begiftigd met ziel en vol van daimonen en de goddelijke, doordringende macht beweegt het water. (F 6)

21. De daimonen zijn bezielde wezens en heroën zijn zielen die gescheiden zijn van het lichaam, goede heroën zijn goede zielen, slechte heroën slechte zielen. (F 6)

22. De eerste oorzaak is het onbeweegbare. (F 6)

23. De noodzaak is het meest machtig: want het bestiert alles. (F 6)

24. De ziel beweegt steeds volgens zijn natuur of beweegt zichzelf voort. (F 6)

25. Planten zijn levende dieren, omdat zij hun bladeren doen golven en weids houden, en zij brengen het op deze weer te ontspannen, zodat het gewicht deze ook neer doet laten hangen. (F 6)

26. De god is het verstand die alles uit water vormde. Want als er goden zijn zonder zintuiglijkheid en verstand, waarom zou de god dan met het water zijn verbonden als het verstand in staat is te bestaan zonder lichaam? (F 6)

27. De ziel is onsterfelijk. (DL I 24)

28. Er is geen verschil tussen leven en dood. (DL I 35)

De astronomie

29. Het gebied van de hemel is in vijf cirkels verdeeld, de streken; het eerste de noordpoolstreek, en die is altijd zichtbaar, de volgende de zomerstreek, de volgende de equinox, daarna de winterstreek, daarna de zuidpool, die onzichtbaar is. De drie ecliptica's in het midden maken de dierenriem uit en zijn geprojecteerd om de drie middelste streken te raken. Al deze worden gesneden door de meridiaan die een rechte hoek maakt van het noorden tot aan de tegenovergestelde kwart. (F 6)

30. De sterren bestaan uit aarde, maar daarop bevinden zich branden. (F 6)

31. De zon bestaat uit aarde. (F 6)

32. De verduisteringen van de zon vinden plaats wanneer de maan er in een rechte lijn overheen gaat, omdat de maan aardachtig van vorm is, en het lijkt voor het oog alsof zij op de schijf van de zon wordt gelegd. (F 6)

33. De maan wordt aangestoken door de zon. (F 6)

34. De maanfasen tonen dat zij reist met de zon en erdoor wordt verlicht, en maansverduisteringen tonen dat zij in de schaduw van de aarde komt, de aarde komt tussen de twee hemellichamen en blokkeert het licht van de maan. (F 6)

35. ... de loop van de zon van zonnewende tot zonnewende. (DL I 24).

36. De omvang van de zon is het zevenhonderdtwintigste deel van de omloop van de zon en de omvang van de maan een zevenhonderdtwintigste deel van de omloop van de maan. (DL I 24)

37. De dertigste is de laatste dag van de maand. (DL I 24)

38. ... de seizoenen van het jaar. (DL I 27)

39. Een jaar heeft driehonderdvijfenzestig dagen. (DL I 27)

De geografie

40. De aarde rust op water. (F 2)

41. De aarde is één en bolvormig. Zij bevindt zich in het midden van de wereldordering. (F 6)

42. Water is de oorzaak van aardbevingen. (F 6)

43. Het wassen van de Nijl geschiedt door etesische winden, die, in omgekeerde richting blazend, het water stroomopwaarts stuwen, omdat zijn afvloeïing terug wordt geslagen door de opwelling van de zee die tegenover zijn uitmonding ligt. (F 6)

Ethische uitspraken

44. Zelfs slechte gedachten ontgaat de goden niet. (DL I 36)

45. Meineed is niet erger dan echtbreuk. (DL I 36)

46. Uzelf kennen is het moeilijkst, raad geven het gemakkelijkst, welslagen het meest aangenaam, wat geen begin of einde heeft goddelijk. (DL I 36)

47. Het meest vreemde is een tiran die de ouderdom haalt. (DL I 36)

48. Als men ziet dat de vijand er erger aan toe is kan men ongeluk het beste verdragen. (DL I 36)

49. Als wij niet doen wat wij anderen verwijten zullen wij het best en meest rechtvaardig leven. (DL I 36)

50. Hij die een gezond lichaam heeft, vindingrijk is en een welopgevoed innerlijk bezit is het meest gelukkig. (DL I 37)

51. Gedenk uw vrienden, of zij dáár zijn of weg. (DL I 38)
52. Ga er niet prat op een uiterlijk voorkomen te hebben, maar wees goed in uw bezigheden. (DL I 38)
53. Wees niet rijk door onrecht. (DL I 38)
54. Laat geen kwaadsprekerij u innemen tegen hen die uw vertrouwen hebben. (DL I 38)
55. Wat u uw ouders goed doet, dat wacht u als u oud bent van uw kinderen. (DL I 38)
56. Ken uzelve. (DL I 40)
57. Borgschap, maar via onheil. (LMSW)
58. Uw ouders vleien, aarzel niet. (LMSW)
59. Het meest aangename is te ontvangen wat men wenst. (LMSW)
60. Niet werken is een kwelling. (LMSW)
61. Onbeheersbaarheid is schadelijk. (LMSW)
62. Onopgevoed zijn is zwaar. (LMSW)
63. Wees niet bedorven, wees het ook niet als u rijkdom heeft. (LMSW)
64. Het slechte in huis verbergen. (LMSW)
65. Houd moed. (LMSW)
66. Niet allen zijn te vertrouwen. (LMSW)

Bronnen

- Diels-Krans, *Die Fragmente der Vorsokratiker*. (e.d. 1903). Afkorting: DK.
- Arthur Fairbanks, ed. and trans. *The First Philosophers of Greece* (London: K. Paul, Trench, Trubner, 1898), 1-6. Afkorting: F.
- Diogenes Laertius, *De vitae philospphorum*. Afkorting: DL.
- Bruno Snell, *Leben und Meinungen der Sieben Weisen. Griechische und Lateinische Quellen* (München, 1938). Afkorting: LMSW.

Door D.M.F. Casimiri, maart 2009.